



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 564/2024-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Jaroslavom Viglaským, Mlynská 54, Banská Bystrica, proti postupu Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 17C/30/2019 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 17C/30/2019 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Banská Bystrica **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 17C/30/2019 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **2 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Banská Bystrica **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Banská Bystrica **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 564/2024-12 z 8. októbra 2024 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných

prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní označenom v záhlaví tohto nálezu. Navrhuje tiež, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov a priznal mu primerané finančné zadost'učinenie vo výške 5 600 eur a náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a ostatného spisového materiálu vyplýva, že sťažovateľ v procesnom postavení žalovaného v 1. rade je stranou sporu o určenie vlastníckeho práva, ktorý sa začal na okresnom súde podaním žaloby 9. mája 2019. Opíšu chronologický priebeh napadnutého konania, sťažovateľ uvádza, že okresný súd po podaní žaloby realizoval prvotné procesné úkony podľa § 167 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). K žalobe sa vyjadril písomným podaním z 2. júla 2019 a následne na výzvu okresného súdu zaslal 19. októbra 2019 svoju dupliku k replike žalobcu. Okresný súd 11. augusta 2020 požiadal Okresný úrad Banská Bystrica o zapožičanie administratívneho spisu a vyzval žalobcu na predloženie dôkazov, čím podľa sťažovateľa porušil zásadu rovnosti strán. Uvedenú zásadu porušil opakovane, keď 11. októbra 2021 adresoval žalobcovi písomnú výzvu, aby vzal žalobu späť (§ 138 CSP), a poučil ho pre prípad, že tak neurobí, aby doplnil skutkové tvrdenia týkajúce sa jeho aktívnej legitímácie. Žalobca síce 8. novembra 2021 požiadal o predĺženie lehoty, avšak svoju žalobu doplnil až 12. mája 2022. Okresný súd 17. mája 2022 vykonal prvé pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodov procesných pochybení na strane konajúceho súdu. Na druhom pojednávaní 28. marca 2023 bol vyhlásený rozsudok (písomné vyhotovenie rozsudku bolo sťažovateľovi doručené 13. júna 2023, čo tiež považuje za prieťah v konaní, pozn.). Proti rozsudku o zamietnutí žaloby žalobca podal 27. júna 2023 odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 16Co/101/2023 z 26. júna 2023 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Podstatou sťažnostnej argumentácie sťažovateľa je poukázanie na to, že postup okresného súdu je neefektívny, napadnuté konanie prebieha šiesty rok, pričom stav právnej neistoty odstránený nebol. Napadnuté konanie nie je právne ani skutkovo zložité, sťažovateľ v ňom vystupoval aktívne, od začatia sporu je zastúpený advokátom a o vznik zbytočných prieťahov sa nepričinil. Prieťahy v postupe okresného súdu a doterajšia dĺžka konania bez právoplatného skončenia veci sú podľa názoru sťažovateľa neakceptovateľné. Sťažovateľ tiež uvádza, že dlhotrvajúci stav právnej neistoty má negatívny vplyv na jeho zdravie, rodinný život a vzťahy, čím odôvodňuje aj svoj nárok na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr 4073/24 z 12. augusta 2024 k obsahu ústavnej sťažnosti, o ktoré ho požiadal ústavný súd v súlade s § 56 ods. 6 vetou za bodkočiarkou zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)], skonštatoval, že žaloba mu

bola doručená 9. mája 2019 a vec bola pridelená na konanie a rozhodnutie sudkyňi JUDr. Márii Kováčikovej. Z dôvodu úmrtia sudkyne bola vec 1. novembra 2023 prerozdelená náhodným výberom sudkyňi JUDr. Márii Ďuricovej a 6. marca 2024 po jej nástupe na materskú dovolenku sudkyňi JUDr. Dominike Rejdovianovej. Vec bola rozhodnutá rozsudkom z 28. marca 2023, ktorý bol však na odvolanie žalobcu uznesením krajského súdu sp. zn. 16Co/101/2023 z 26. júna 2024 zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Spis bol krajskému súdu predložený 10. novembra 2023 a vrátený bol s rozhodnutím 25. júla 2024. Rozhodnutie krajského súdu bolo stranám odoslané 6. augusta 2024.

4.1. Aktuálne konajúca sudkyňa uviedla, že v čase pridelenia veci sa spisový materiál od 10. novembra 2023 do 25. júla 2024 nachádzal na krajskom súde z dôvodu podaného odvolania proti rozhodnutiu súdu vo veci samej. Po vrátení spisu asistent senátu 6. augusta 2024 expedoval uznesenie sporovým stranám na základe pokynu súdneho tajomníka 5. augusta 2024. Z uvedeného vyplýva, že od času pridelenia veci sa ako nová zákonná sudkyňa nemala možnosť oboznámiť s obsahom prejednávaného sporu. Akonáhle bude súd disponovať všetkými doručenkami od sporových strán k doručovanému rozhodnutiu krajského súdu, po naštudovaní sporu pristúpi k úkonom v súdnom spise a stanoví termín pojednávania.

4.2. Predseda okresného súdu doplnil, že na základe rozboru spisu v priebehu konania zistil obdobia nečinnosti od 23. decembra 2019 do 12. augusta 2020, od 2. septembra 2020 do 14. októbra 2021 a od 8. júna 2022 do 20. februára 2023, ktoré však mohli byť spôsobené najmä mimoriadnymi protipandemickými opatreniami v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19. Čo sa týka namietaných prietáhov v písomnom vyhotovení rozsudku od jeho vyhlásenia, lehota na vyhotovenie rozsudku bola v zmysle § 223 ods. 3 CSP predĺžená do 28. mája 2023, pričom rozsudok bol stranám odoslaný 29. mája 2023, preto je toho názoru, že v tejto časti k prietahom nedošlo. Posúdenie vzniku a intenzity porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nechal na úvahe ústavného súdu.

4.3. Po prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde) okresný súd v doplňujúcom podaní zotrval na svojom pôvodnom vyjadrení s tým, že po naštudovaní spisu zákonná sudkyňa 29. októbra 2024 určila vo veci termín pojednávania na 3. február 2025.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

7. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96, a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00] zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

8. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že napadnuté konanie nie je právne zložité. Predmet konania (žaloba o určenie vlastníckeho práva, pozn.) možno zaradiť medzi štandardnú agendu rozhodovacej praxe všeobecných súdov. V predmetnom súdnom spore je možné zistiť skutkový stav z listinných dôkazov a nie je potrebné náročné dokazovanie (napr. výsluch svedkov alebo znalecké dokazovanie). Právna ani skutková zložitosť veci nebola indikovaná ani konajúcim súdom. V správaní sťažovateľa neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by negatívne vplývali na celkovú dĺžku napadnutého konania.

9. Ústavný súd napokon hodnotil postup samotného okresného súdu, ktorého aktivita sa po doručení žaloby (9. mája 2019) obmedzila na realizáciu procesných úkonov doručovania žalobného návrhu a vyjadrení stranám sporu (§ 167 ods. 2 CSP) a následne od 23. decembra 2019 do 12. augusta 2021 nebol okresným súdom vo veci uskutočnený žiadny procesný úkon (nečinnosť viac ako 7 mesiacov). Ďalšie obdobia nečinnosti v postupe okresného súdu sú identifikované od 2. septembra 2020 do 14. októbra 2021 (1 rok 1 mesiac) a od 8. júna 2022 do 20. februára 2023 (viac ako 8 mesiacov). Okresný súd vo veci sťažovateľa meritórne rozhodol až rozsudkom sp. zn. 17C/30/2019 z 28. marca 2023, ktorým žalobu v celom rozsahu zamietol. V dôsledku odvolania žalobcu sa spis od 10. novembra 2023 do 25. júla 2024 nachádzal na odvolacom súde a po zrušení prvoinštančného rozsudku a vrátení veci na ďalšie konanie sa zákonná sudkyňa s vecou oboznamuje.

9.1. Z uvedeného je nesporné, že napadnuté konanie ako celok je poznačené zbytočnými priet'ahmi a nesústredeným postupom vo veci konajúceho súdu, k čomu zjavne prispela aj trojnásobná zmena v osobe zákonného sudcu. Prvé pojednávanie bolo nariadené až 17. mája 2022, po viac ako 3 rokoch od začatia konania, v poradí druhé pojednávanie sa uskutočnilo 28. marca 2023, teda s odstupom takmer jedného roka. Aj obdobie doručovania vyjadrenia žalobcu zo 7. júna 2022 do 20. februára 2023 (viac ako 8 mesiacov) možno považovať za zbytočný priet'ah. Nesústredenosť v postupe okresného súdu je viditeľná pri výzve žalobcovi podľa § 138 CSP z 11. októbra 2021, ktorý na výzvu súdu reagoval až 12. mája 2022, ako aj pri odročení pojednávania 17. mája 2022 na neurčito (postup v rozpore s § 184 ods.1 CSP). Overením aktuálneho stavu napadnutého konania ústavný súd konštatuje, že hoci vo veci je nariadené pojednávanie na 3. február 2025, s ohľadom na časovú perspektívu dosiahnutia konečného rozhodnutia spôsobenú vo výraznej miere opakovanou nečinnosťou okresného súdu v trvaní takmer troch rokov nie je možné doterajšiu dĺžku súdneho sporu (viac ako 5 rokov) z ústavnoprávneho hľadiska akceptovať.

10. V súvislosti s obranou okresného súdu ústavný súd napriek pochopeniu organizačných a personálnych ťažkostí pripomína, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy všeobecného súdu nie sú v kontexte ustálenej rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva ani rozhodovacej praxe ústavného súdu v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní. Tak napríklad podľa rozsudku Veľkej komory vo veci Sürmeli proti Nemecku z 8. 6. 2006, sťažnosť č. 75529/01, bod 129, je úlohou zmluvných štátov

dohovoru nastaviť si svoj právny systém takým spôsobom, aby boli sudy schopné zaručiť každému právo na rozhodnutie v primeranej lehote.

11. Obdobne pandémie ochorenia COVID-19 môže zapríčiniť nečinnosť súdu, avšak musí ísť o ojedinelú nečinnosť trvajúcu kratší čas aj s prihliadnutím na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa (IV. ÚS 266/2022, IV. ÚS 422/2022). Obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémie COVID-19, môžu mať nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi, hoci to v zásade nemôže zbaviť štát všetkej zodpovednosti za nadmernú dĺžku predmetného konania (sťažnosť vo veci Q and R proti Slovinsku, č. 19938/20, rozhodnutie z 8. 2. 2022, § 80). Na túto obranu okresného súdu ústavný súd prihliadol iba čiastočne a zohľadnil ju pri rozhodovaní o návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia.

12. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné priet'ahy spočívajúce v nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže napadnuté konanie nie je právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v ňom bez zbytočných priet'ahov (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

13. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, majúc pritom na pamäti, že jeho cieľom je zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

14. Sťažovateľ si v petite ústavnej sťažnosti uplatnil primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 600 eur. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia priznaného sťažovateľovi ústavný súd prihliadal primárne na celkovú dĺžku napadnutého konania vedeného pred okresným súdom (od mája 2019), vynímajúc obdobie 8 mesiacov, počas ktorého sa súdny spis nachádzal mimo jeho dispozície, prijaté protipandemické opatrenia, predmet sporu, jeho význam pre sťažovateľa a štádium napadnutého konania k momentu podania ústavnej sťažnosti (po vrátení veci súdom druhej inštancie zrušujúcim uznesením, pozn.). Vzhľadom na uvedené považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 2 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu) a vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovieť (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

15. O náhrade trov konania ústavný súd rozhodol podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde a z titulu trov právneho zastúpenia priznal sťažovateľovi sumu 856,75 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

16. Pri vyčíslení náhrady trov konania ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky

č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Advokátovi patrí náhrada trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2024 (príprava a prevzatie právneho zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) v hodnote 2 x 343,25 eur a režijný paušál 2 x 13,73 eur, t. j. spolu 713,96 eur. Ústavný súd priznanú odmenu zvýšil o 20 % DPH, ktorej je právny zástupca sťažovateľa platiteľom (§ 18 ods. 3 vyhlášky), priznaná náhrada tak predstavuje sumu celkom 856,75 eur.

17. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu